

Drevna antifona katoličke liturgije

„Rorate caeli desuper“ – skladba koja u sebi skriva i otkriva sav misterij došašća!

Prenosimo teološko i muzikološko promišljanje fra Ante Crnčevića nad glasovitom adventskom skladbom »Rorate caeli desuper et nubes pluant iustum – Nebesa odozgor rosite i oblaci Pravednog daždite« – antifonom koja je postala tumačem teologije i duhovnosti došašća.

Foto: Wikimedia commons

Liturgijska tradicija Crkve tipologiju došašća rado predstavlja u teološkim slikama iščekivanja, nadanja i bdjenja te – gledajući iz božanske perspektive – slikama dolaska i iznenadnog pojavka Mesije. Svetopisamska nam duhovnost kazuje da će On doći kao »dažd na livade«, kao »mlado sunce s visine«, kao »kiša što natapa zemlju«, kao »rosa što se rađa iz krila zorina« i donosi svježinu i život... U dubimo li se u te adventske slike, zamijetit ćemo da Kristov dolazak biva interpretiran simbolizmom nebeskih tijela koja »izlaze« i rasvjetljuju zemlju te simbolikom atmosferskih pojava koje zemlji daju za život potrebnu vlažnost. Kušajući iz liturgijske euhologije i biblijske književnosti iščitati teološku poruku takvih slika, potrebno je imati na umu da one imaju biti shvaćene kao misaoni i molitveni »okviri za sliku«, a ne kao jednostavne i dovršene 'slike' teološkoga govora. Ti nam »okviri« usmjeruju i fokusiraju pogled vjere da kroz književne i stilske figure zamijetimo spasenjsku zbilju koja je dublja i značenjem 'teža' od one 'slikovitosti' i realnosti koju nam nude naša ljudska iskustva kiše, rose, zore, svitanja, sunca ili mjeseca...

Naše će razmišljanje, usmjereno k interpretiranju spomenutih »slika«, biti naslonjeno na poznatu nam adventsku pjesmu – »Rorate caeli desuper et nubes pluant iustum«, *Nebesa odozgor rosite i oblaci Pravednog daždite* – koja preriče

tekst starozavjetnoga proroštva o spasenju (Iz 45,7-8). Ta je pjesma u liturgiji izvorno imala zadaću ulazne antifone (*introitus*) za slavlje euharistije na četvrtu nedjelju došašća, gdje se i danas nalazi. Gregorijanska notacija pjesme pojavljuje se već u liturgijskim kodeksima iz 10. stoljeća. Kad je kršćanska duhovnost oblikovala adventske zavjetne mise, slavljene na čast Blažene Djevice Marije, pjesma se i u njima našla u službi *introitusa*, pa se njezino pjevanje proširuje na zavjetne dane (najprije na adventske subote), a potom i na druge dane u vremenu došašća. U germanskim su krajevima te mise (zornice), upravo po svome karakterističnom *introitusu*, nazvane *Roratemessen*. Spomenutoj je ulaznoj antifoni adventska duhovnost pridružila i pjesmu *Ne irascaris Domine* (Ne srdi se Gospodine) te je u tom proširenju, zadobivši responsorijalni oblik, postala rado pjevanom pjesmom u vremenu došašća. Tako je i ulazna antifona *Rorate caeli* postala tumačem teologije i duhovnosti došašća. Pokušat ćemo analizirati pojedine njezine književne figure, ali i način kako je liturgijska glazba pokušala preslikati te adventske slike u jezik glazbe.

Slikovitost i snaga teksta kao i ljepota gregorijanskoga napjeva bile su nadahnućem i mnogim skladateljima da pjesmu preobuku u drukčije glazbeno ruho (G. P. da Palestrina, W. Byrd, F. Guerrero, C. Titsek, H. Schütz). Prepjev pojedinih dijelova teksta susrećemo i u hrvatskoj adventskoj pjesmi »Padaj s neba roso sveta« dominikanca Jordana Viculina. Mi ćemo se u razmišljanju referirati na izvorni tekst ulazne antifone četvrte nedjelje došašća i njegov gregorijanski glazbeni izričaj koji nalazimo u *Graduale triplex*, a potom ćemo analizirati i prošireni tekst pjesme s napjevom iz *Liber cantualis*.

Nebesa, odozgor rosite i oblaci Pravednog daždite.

*Ne srdi se, Gospodine, ne spominji se krivnje do vijeka.
Evo, opustošen je grad Svetoga, Sion postade pustinjom:
Jeruzalem je napušten, kuća svetosti tvoje i slave tvoje,
gdje su te hvalili oci naši.*

Pripjev: Nebesa, odozgor rosite...

*Sagriješismo i kao čovjek gubav postadosmo,
i popadosmo svi mi kao lišće,
i opačine naše kao vjetar odnesoše nas,
sakrio si lice svoje od nas,
i bacio si nas u ruke opačina naših.*

Pripjev: Nebesa, odozgor rosite...

*Pogledaj, Gospodine, nevolju naroda svoga i pošalji
koga imaš poslati; pošalji Jaganjca, gospodara zemlje,
od stijene pustinjske gore kćeri Sionske,
da on digne jaram ropstva našega.*

Pripjev: Nebesa, odozgor rosite...

*Utješi se, utješi se narode moj, brzo dolazi spasenje tvoje;
zašto se žalošću izjedaš, jer ti se bol obnavlja?
Spasit ću te, nemoj se bojati, jer sam ja Gospodin Bog tvoj,
Sveti Izraelov, tvoj Otkupitelj.*

Pripjev: Nebesa, odozgor rosite...

Adventski susret neba i zemlje

Pjesma »Rorate caeli desuper«, smještena u liturgijsko vrijeme koje naviješta i iščekuje Kristov dolazak i proslavu otajstva njegova utjelovljenja, svojim slikama progovara o spasenjskoj pomirbi zemlje i neba. Iskonski grijeh unio je razdor između ljudi i Boga, između zemlje i neba. Navještaj spasenja, stoga, rado koristi slike koje označuju konačnu pomirbu i ponovno ujedinjenje svega stvorenja u Kristovoj proslavi – »uglaviti u Kristu sve, na nebesima i na zemlji« (Ef 1,10). Pomirba i ponovna uspostava zajedništva u našoj su pjesmi oslikane prije svega slikama rose i kiše. Voda, naime, nad kojom je u počecima lebdio Duh – da bi ona »već tada zadobila moć posvećivanja«, kako ističe liturgija krštenja – sada vrši zadaću nositeljice spasenja. U obličju kiše i rose voda je navjestiteljica novoga života, prožetoga Božjom svetošću. Kao što je kiša dar s neba, tako je i spasenje dar. Primaju se kao nezasluženi dar, izliven »s nebesa« na zemlju. Zaustavimo se najprije na suprotstavljenosti zemlje i neba.

Zemlja nije samo ambijent čovjekova života ili tek prostorna odrednica njegova bivovanja. Zemlja je zbilja s kojom je čovjek u tijesnome životnom vezu, ona je jednostavno »dio« njegova života pa, stoga, i slika čovještva, čovjekova ontološka odrednica. U drevnim je kulturama i arhaičnim religijama ta unutarnja povezanost zemlje i čovjekova bitka izražavana vrlo realističnim slikama zemlje-majke ili zemlje-žene iz koje se rađa život. U mezopotamskoj religiji sumerskih i akadskih naroda zemlja stoji i u začetku same teogonije: sve proizlazi rađanjem od prvoga božanskog para, Haraba i Terre. Značenje i unutarnje određenje zemlje čitaju se u njezinoj suprotstavljenosti nebu. Odnos između zemlje i neba za drevne je narode jednak odnosu pasivnoga i aktivnoga principa života, između ljudskog i božanskog, između ženskog i muškog elementa, između tame i svjetla, između yin i yang...

Izraelska objavljena religija, koja Jahvu spoznaje kao Stvoritelja i Začetnika svega što jest, ne dokida životnu povezanost zemlje i čovjeka. Sam početak čovjekova života po Božjem je djelu stvaranja izveden iz zemlje (hebr. *adāmāh*), od koje je čovjek i dobio ime – Adam (»Zemljani«). Stoga je u svetopisamskoj tradiciji, kao i u kulturama koje se naslanjaju na nju, zemlja postala prvim simbolom čovjeka. Govor o zemlji koja čezne za kišom s neba, otkriva iskonsku čovjekovu čežnju za spasenjem. Latinski pojam *terra* (zemlja) izvedenica je od korijena *tars*, koji izvorno znači 'biti suh', 'sasušiti se', a koji je u sanskrtskome jeziku zajednički s glagolom *trs-yami*, 'biti žedan'. Iz istoga je

korijena izveden i grčki glagol *tarsòs* (suh, osušen) te u njemačkome jeziku imenica *Durst*, žeđ. Dante će, stoga, s razlogom zemlju nazvati »la gran secca« (*Pakao*, XXXIV,113). Zemlja je, dakle, zbilja koja je obilježena suhoćom i žeđu, ona koja trajno čezne za vodom da ugasi žeđ, da bi tako mogla dati život. Prema Knjizi Izlaska čovjek je u stvaranju vezan za zemlju: satkan je »od praha zemaljskoga«, a time je u njega trajno utkana žeđ »za vodom«, za darom odozgor, za puninom života koji je plod darovanosti.

Izgonom iz raja zemaljskoga, koji je bio »vrt navodnjen« (usp. *Post*, 2,10) čovjek je prognan u pustinju, u »suhu zemlju« u kojoj se susreće samo »prah zemaljski« koji bez vode ne može dati života. Pustinja je slika grješnoga čovjeka, simbol grijehom raskinutoga odnosa s Bogom koji je jedini darivatelj života. Čovjekova težnja za Bogom prisličena je pustinji koja iščekuje kišu: »O Bože, ti si Bog moj: gorljivo tebe tražim; tebe žeđa duša moja, tebe želi tijelo moje, kao zemlja suha, žedna, bezvodna.« (*Ps* 63,2) Željati Boga, znači žeđati za njim. Zato psalmist u jedan vapaj sažimlje svu ljudsku žudnju za Bogom: »Žedna mi je duša Boga, Boga živoga: o, kada ću doći i lice Božje gledati?« (*Ps* 42,3). Tragom toga slikovitog govora i sam navještaj spasenja rabi metafore pustinje koja će biti milosno natopljena vodom da bi mogla donijeti plod. Za Izraelce je Bog gospodar vodâ, pa je kiša očitovanje njegove naklonosti i blagoslova. Posluš njegovoj riječi i Savezu s njim zalog je blagoslova i plodnosti zemlje: »Budete li živjeli prema mojim zakonima, održavali moje zapovijedi i u djelo ih provodili, davat ću vam kiše u pravo vrijeme.« (*Lev* 26,4) Istinsko »pravo vrijeme« jest ono u kojemu Bog pohađa zemlju, ono koje Apostol naziva »puninom vremena« (*tò pléroma toû hrónou*) i kad Bog šalje svoga Sina (usp. *Gal* 4,4-5). Iščekujući to »pravo vrijeme« starozavjetnik moli: »Rosite, nebesa, odozgo, i oblaci, daždite pravednošću. Neka se rastvori zemlja da procvjeta spasenje, da proklija izbavljenje! Ja, Gospodin, stvaram sve.« (*Iz* 45,8) Ta molitva vjerno sažimlje svu duhovnost došašća, kao vremena iščekivanja »Onoga koji dolazi«.

Rosa, oblak i nebeska pravednost

Nijedna riječ iz spomenutoga dvostiha nije bez teološkoga značenja. Na prvome je mjestu glagol *rositi* (*rorare*). Rosa je kod starih naroda smatrana božanskim darom. Nepotrebno je ovdje tumačiti prirodni nastanak rose, kao naravnoga procesa kondenzacije vodene pare nad površinom zemlje. Stoga nam ne smeta ni naznaka da rosa dolazi »odozgor« (*desuper*). Da bismo razumjeli snagu toga mesijanskog zaziva, potrebno je 'preseliti' se u životno iskustvo naroda koji živi u pustinjskome kraju i koji svaki dan u rosi prepoznaje Božju blizinu i vjernost. Sam se Jahve predstavlja kao zemljino iskustvo rose: »Bit ću kao rosa Izraelu« (*Hoš* 14,6). Rosa je neuvjetovani Božji dar, dar 'par excellence'. U doba suše ljudi mole za kišu, ali nikada ne mole za rosu. Rosa je, kao trajna pojava na zemlji, pa i u doba suše, znak trajne Božje vjernosti i dobrote. Božanski simbolizam rose naslonjen je na njezinu lakoću i blagost koja osvježava zemlju i bilje. Tako rosa postaje slikom božanske milosti i plodnosti: »Bit ću kao rosa

Izraelu; kao ljiljan on će cvasti, pustit će korijen poput jablana, nadaleko pružat će izdanke. Ljepota će mu biti kao u masline, miris poput libanonskog.« (Hoš 14,6-7) Rosa, dakle, daje plodnost, ljepotu i miris zemlji. Što je rosa zemlji, to je Božja riječ čovjeku: »kao rosa riječ nek' moja pada, kao kišica po mladoj zeleni« (Pnz 32,2). Zazivati dar nebeske rose znači moliti za »orošenost božanskom milošću«. Kao što zemlja biva ovlažena rosom, a bilje oživljeno njezinom svježinom i mirisom koji se širi u rosna jutra, tako i čovjek u Kristovu dolasku biva osvježen i oživljen darom božanske milosti.

Druga važna mesijanska slika skriva se iza riječi *oblak (nubes)*. Oblak je prvenstveno ono što ima sposobnost zastiranja i skrivanja (*nubere*). Za starozavjetnike je oblak mjesto Božje skrivenosti i njegova 'prebivališta' te, stoga, i način njegove epifanije. U putovanju kroz pustinju ispred izabranoga Božjeg naroda pojavljuje se oblak koji mu pokazuje put (*Izl 13,21*). Kod objave Mojsiju na brdu Sinaju Jahve govori iz oblaka, a znak Saveza s Bogom pokazan je i Mojsijevim ulaskom u oblak (*Izl 24,15-18*). Razumljivo je, stoga, da su molitveni vapaji za Božjim smilovanjem usmjereni prema oblacima iz kojih on u daru kiše daje zemlji svoj blagoslov. No, ta slikovitost molitvenoga vapaja ne moli samo za kišu, nego i za Božju pravednost i dobrotu, štoviše za samo Božje objavljene.

Oblaci daždite pravednošću. Taj molitveni vapaj proroka, kojega biblijska znanost naziva Deutero-Izaijom (45,8), izranja iz povijesnih neprilika izraelskoga izgnanstva u Babilon. Pred pojavkom perzijskoga kralja Kira koji će, kao sredstvo u Božjim rukama, osloboditi narod i donijeti kraj njegovu izgnanstvu, prorok moli za »Božju pravdu«. On od »oblaka«, koji su Božje prijestolje, moli pravednost – oslobođenje i povratak u domovinu. No, molitveni je vapaj kasnije poprimio mesijansko značenje, pa je i sveti Jeronim u svome prijevodu Svetoga pisma na latinski jezik umjesto pojma *iustitia* (pravda) svjesno uporabio imenicu *iustus* (pravednik). U Kristu je ispunjena »sva pravednost«. On je »punina pravednosti«, konac svakom robovanju i izgnanstvu. Zato je kršćanska tradicija taj starozavjetni tekst razumijevala po matrici biblijske tipologije: Božji izabranik Kir pralik je Krista, Božjega Pomazanika. Deutero-Izaijin se tekst tako našao u molitvi Crkve koja iščekuje drugi Kristov dolazak, navlastito u vremenu adventa. Isti molitveni vapaj Crkve tako izriče njezinu eshatološku nadu, ali i njezinu pripravu za proslavu otajstva Kristova utjelovljenja.

Vratimo li se sada na gore orisanu sliku rose, lako ćemo zamijetiti da je ona metafora Krista i njegova otkupiteljskog djela. Kršćanska je misao otajstvo utjelovljenja razumjela i interpretirala kao novo obnoviteljsko stvaranje. Zato Deutero-Izaijin tekst »Neka se rastvori zemlja da procvjeta spasenje, da prokljia izbavljenje! Ja, Gospodin, stvaram sve« biva interpretiran u svjetlu Kristova utjelovljenja. Rosa koja »iz oblaka« pada na zemlju zalog je novoga života u Kristu. Kao što je prvi čovjek stvoren iz zemlje, od praha zemaljskoga, tako i novo stvaranje i novi život nastaju iz rastvorene zemlje, koja će prokljati

spasenjem i izbavljenjem. Mladica i izdanak drevne su starozavjetne slike Mesije koje će »izbiti« iz Davidova 'korijena' ili roda (usp. Iz 4,2; 6,13; 11,1; Jr 23,5).

Kristov dolazak među ljude oslikan je svježinom rose. On će svojim dolaskom orositi »suhu zemlju« i dati joj svježinu pravednosti, ljubavi, dobrote... Ta duboka ukorijenjenost slike rose u biblijsku misao nadahnut će i novozavjetni Božji narod, Crkvu, da moli za »rosu Duha Svetoga«. U epiklezi Druge euharistijske molitve Crkva se molitvom obraća nebeskome Ocu: »rosom Duha Svetoga (*rore Spiritus Sancti*) posveti ove darove da nam postanu tijelo i krv tvoga Sina«. Analogno tome molitvenom izrazu smijemo reći da je »božanska rosa« više od »orošenja« ili davanja svježine životu. Riječ je o novome stvaranju u Kristu, o transupstancijaciji čovjeka i njegove naravi. U Kristovu je utjelovljenju rosa Duha Svetoga stvarateljskom snagom dala čovjeku novu dimenziju postojanja, onu božansku. Čovjek je postao dionik božanskoga života. Čovjek i zemlja procvale su životom Pravednika.

Analizom sadržaja četiriju strofa pjesme »Nebesa odozgor rosite« iz *Liber cantualis* uočavamo da je samo jedna strofa izravna molitva. Prva strofa u slici napuštenoga i opustošenoga Jeruzalema predstavlja stvarnost Božjega naroda: narod je u izgnanstvu, čezne za povratkom u domovinu. Uzrok pustoši grada i izgnanstva jesu neprijateljski narodi (Babilonci). Druga strofa predstavlja »pustoš« koja je u samome narodu, a uzrok te pustoši jest grijeh naroda. Slikama opustošenoga grada, pustinje i napuštenoga Hrama iz prve strofe, druga strofa pridružuje slike naroda koji je okaljan »gubom grijeha« i koji poput lišća biva nošen zemljom. Bog skriva lice pred grješnim narodom, ne otkriva mu svoju blizinu. List, nošen vjetrom, ocrta sudbinu čovjeka kojemu je Bog uskratilo vidjeti njegovo lice. Treća strofa je prolom molitvenoga vapaja, izraženoga glagolima: pogledaj, pošalji, podigni. Spasenje će se dogoditi po Poslaniku, Jaganjcu, a njegova je zadaća podignuti jaram ropstva uzrokovana grijehom. Dramatika triju strofa razrješava se u smiraju Božje utjehe iz četvrte strofe: dvostruki poziv »Utješi se!« nalazi razlog u sigurnosti Božjega obećanja: brzo dolazi spasenje; tvoja se bol obnavlja, spasit ću te; nemoj se bojati; ja sam Gospodin Bog tvoj!

Glazba skladana teologijom

Korisno je zaustaviti se i na melodijskoj razradi pjesme u gregorijanskome napjevu. Gregorijanska notacija ulazne antifone za Četvrtu nedjelju došašća susreće se već u liturgijskim kodeksima iz 10. st. Što je od bogatstva sadržaja, skrivenog u slikama suhe zemlje, rose, kiše, pravednosti gregorijanika uspjela izraziti?

U analizi napjeva spomenute antifone iz Rimskoga graduala potrebno je ukazati na nedosljednost hrvatskoga prijevoda u kojemu tekst započinje riječima *Nebesa odozgor rosite*... Izvorni tekst, što je melodijom naglašeno, slijedi drukčiji redoslijed riječi: *Rosite nebesa odozgor*... Težnja za jezičnom jasnoćom stiha,

uskratila je autentičnost i jasnoću melodijskoga izričaja pojedinih riječi. Melodija imperativa *rorate* karakteristična je po neumi *scandicus* nad slogom »ra«. Kvintni uspon prvoga dijela neume (imajući u vidu da interval *scandicus*-a rijetko prelazi čistu kvartu) naglašava snagu riječi *rorate* (rosite). Neobično je da je ta riječ izražena uzlaznim intervalom. Skladatelj kao da se htio odmaknuti od starozavjetnog uvjerenja prema kojemu rosa pada s nebesa te izraziti njezino »izbijanje« iz površine zemlje. Melodijom kao da se želi zavapiti da se zemlja otvori i »provre« rosom i da se istovremeno otvore nebesa, kako bi rosa mogla biti nositeljicom spasenja. Doista, milost koja silazi odozgor čini da zemlja proklija spasenjem, da Krist bude rođen od žene. Adijastematska notacija, kako tumači Heinrich Rumphorst, nad drugom notom neume sloga »ra« bilježi oznaku »s« (= *sursum*, 'prema gore'), čime naglašava melodijski uspon, a nad trećom notom oznaku »t« (= *tenete*, 'držite'), koja određuje ritmičko 'zadržavanje'. Zadnji slog riječi *rorate* nosi samo jednu notu (neuma *punctum*) i to s ictusom, čime se naglašava ritmičko uporište (teza), s ciljem da se istakne trajnost božanskoga 'rošenja'.

Vrhunac uspona melodija doseže na riječi *desuper* (»odozgor«). Dvije kvilizme u toj riječi daju joj poseban naglasak, a melodijski uspon pjesme nalazi u ovoj riječi svoj vrhunac, čime se želi pokazati da životna snaga rose dolazi »desuper« (odozgo). Pjevač ispovijeda božansku darovanost Onoga koga naziva rosom, kišom i novom pravednošću. Nakon riječi »desuper« melodija više nigdje ne prelazi visinu note zadnjega sloga te riječi. Čak se i riječ *nubes* (oblaci) pjeva niže. Melodijski uspon uočljiv je i u riječi *aperiatur* (neka se rastvori). Silazak kiše iz oblaka dočekan je žudnjom zemlje. Njezina žudnja i rastvaranje izraženi su melodijskim usponom, koji se naglo spušta nad riječju *terra* (zemlja).

Na kraju, valja uočiti da dvije riječi koje su povezane istom visinom pjevanja jesu prva i zadnja: *rorate – Salvatorem*. Početni (intonacijski) slog riječi *rorate* odredio je »visinu« i zemaljsku dimenzioniranost rođenja Spasitelja. Kao što se rosa rađa iz zemlje tako se i Spasitelj (ili spasenje, prema izvornom hebrejskom tekstu) rađa »iz zemlje«. Melodija želi poručiti: kao što rosa donosi svježinu zemlji, tako rođenje Spasitelja donosi novi život i obnavlja zemlju. Tri prva sloga riječi *Sal-va-to-rem* izražene su trodijelnim neumama (*scandicus* s kvilizmom te dva *torculusa*) dok je završni slog jednostavni produženi *punctum*. Ritam neuma od tri note daje dinamiku »cvjetanju spasenja«.

Budući da se u našoj liturgijskoj praksi češće pjeva antifona s pridodanom strofom pjesmom *Ne srdi se Gospodine* (prema *Liber cantualis*) u jednostavnijoj melodiji, korisno je zamijetiti i njezine glazbene vlastitosti. I ovdje je, međutim, važno upozoriti na različit redosljed riječi hrvatskoga prijevoda u odnosu na latinski izvornik. Nakon uzlaznoga hoda po riječi *rorate* ('rosite', a ne kao kod nas nad riječju 'nebesa'), melodija svoj vrhunac nalazi u prvom slogu riječi *caeli* (nebesa), da bi od toga stalno slijedila silazni hod do riječi *justum* (pravednika). Raspon od riječi *caeli* do

riječi *justum* je oktava. Dažd, koji je ovdje nositelj Božjega darivanja, povezuje najvišu i najnižu notu glazbene ljestvice. Želi se povezati visina neba s nizinom zemlje. Plod toga spasenjskoga povezivanja jest Pravednik na zemlji, u dubini ljudske i zemaljske zbilje.

Usporedimo li riječi kojima završavaju prve tri strofe pjesme zamijetit ćemo »našu« zbilju. Naime, sve tri strofe završavaju nekim od oblika pridjeva *noster* (naš). U prvoj je strofi riječ o »ocima našim« (*patres nostri*), u drugoj je riječ o »našim grijesima« (*iniquitatis nostrae*), dok na završetku treće strofe stoji slika »jarma ropstva našega« (*jugum captivitatis nostrae*). I melodijski završetak zadnje riječi pripjeva (*clivis* i *punctum*) identičan je završetku svih triju strofa. Moguće je zaključiti da je glazbeni stvaralac htio zbilju spasenja, u proročkom tekstu označenu kao *iustitia* ili *iustus* (pravda, Pravednik) uzbiljiti u sve što je naše – u našu povijest spasenja (koja je zadobila novo značenje predznaka i priprave puta), u naše iskustvo grijeha, u naše ropstvo zemaljskim kraljevstvima. Četvrta strofa donosi riječi utjehe koje Bog upućuje svome narodu, pritisnutu progonstvom i grijehom. Na završetku se, u istom melodijskom rješenju kao i kod prethodnih strofa, nalaze riječi *redemptor tuus* (otkupitelj tvoj). Dar otkupljenja nije zapriječen ni ljudskim grijehom niti silom ljudskih kraljevstava. Otkupitelj silazi, poput kiše iz oblaka, baš u tu zbilju čovjeka i svijeta.

Ova, premda površna i djelomična, analiza melodije dviju gregorijanskih melodija otkriva nam kako glazba može biti nositeljica teološkoga sadržaja i izričaja vjere. Štoviše, ono što u tekstu može ostati nezamijećeno, to glazba daje čuti i na drukčiji način iskusiti. Tako se uvijek iznova posvjedočuje da liturgijski »kor« – kao mjesto slušanja i pjevanja Božje riječi – može postati »katedrom teologije«, kako se zgodno izrazio pravoslavni teolog Cyprian Kern. Glazba ne uglazbljuje samo tekst, nego i njegovu teološku misao, katkad i na jasniji način od samoga teksta.

Od Došašća do Uzašašća

Riječi adventske pjesme »Nebesa odozgor rosite«, ispunjene u Kristovu utjelovljenju i njegovoj Pashi kroz smrt i uskrsnuće, nalaze svoju protutežu u riječima učenika zagledanih u nebo na dan Kristova uzašašća Ocu: »Galilejci, što stojite i gledate u nebo. Ovaj Isus što ste ga vidjeli da odlazi u nebo isto će tako doći!« (*Viri Galilaei, Dj 1,11*) Crkva s jednakom vjerom kliče i jedne i druge riječi. Orošena snagom Duha, ona se u radosnom iščekivanju pripravlja slaviti otajstvo njegova utjelovljenja i njegove obnove 'zemlje', ali s istom radošću gleda onkraj horizonta ovoga vremena i ove zbilje, iščekujući njegov drugi Dolazak. Doista, sav je kršćanski život uokviren u hod koji započinje darivanjem odozgor i završava povratkom u domovinu vječnosti – hod od Došašća do Uzašašća.

fra Ante Crnčević

